

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1488

Vragen van de leden **White** en **Gabriëls** (beiden GroenLinks-PvdA) aan de Staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Infrastructuur en Waterstaat over *het circulaire economiebeleid in Caribisch Nederland* (ingezonden 22 oktober 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Jansen** (Infrastructuur en Waterstaat) (ontvangen 3 maart 2025).

Vraag 1

Kunt u toelichten hoe het circulaire economiebeleid er in Caribisch Nederland uit ziet?

Antwoord 1

Bonaire, Sint Eustatius en Saba kennen geen specifiek circulaire economiebeleid. Het onderwerp maakt wel onderdeel uit van het milieubeleid en is deels opgenomen in een aantal wettelijk verplichte planvormen.

Het Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 (hierna: NMBP) dat in 2020 is vastgesteld door het Rijk en de openbare lichamen, is met name gericht op het behoud van het koraal-ecosysteem. Duurzaam afvalbeheer neemt voor het behalen van dit strategische doel een belangrijke plek in. Voor het behalen van de doelstellingen zijn in het NMBP-mijlpalen opgenomen. Een aantal van deze mijlpalen dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie. Het gaat om:

- een einde aan storten dankzij investeringen in geavanceerde afvalverwerking en -recycling;
- investeren in bedrijven die plastic of vast afval benutten voor de vervaardiging van nieuwe producten;
- een verbod op wegwerpplastic.

Naast het behoud van het koraal-ecosysteem, is duurzaam gebruik van land en water voor de ontwikkeling van de lokale economie ook een strategisch doel in het NMBP. De hiervoor opgenomen doelstellingen dragen ook bij aan de transitie naar een circulaire economie: lokale economische ontwikkeling op basis van duurzaam gebruik van natuurlijk kapitaal. De mijlpalen voor het bereiken van deze doelstellingen zijn:

- facilitering van het duurzaam gebruik van afvalwater en andere mogelijke afvalstromen (bijv. compost) voor landbouwproductie;
- het opzetten van een strategie voor het gehele eiland ter stimulering van circulaire productie die overeenstemt met EU-strategieën voor de circulaire economie.

De doelstellingen en mijlpalen in het NMBP zijn in lokale uitvoeringsplannen verder uitgewerkt waarbij elk eiland, binnen de kaders van het NMBP, eigen prioriteiten heeft vastgesteld. Op Saba en Sint Eustatius zijn de uitvoeringsplannen vastgesteld door de eilandsraad. Op Bonaire heeft de eilandsraad het uitvoeringsplan nog niet vastgesteld.

Saba streeft ernaar om haar duurzaamheidsambities te betrekken bij verschillende beleidsterreinen. Zo is er in 2020 al een verbod ingevoerd voor het gebruik van eenmalig plastic om zo de hoeveelheid plastic afval en ook zwerfafval te verminderen met als startdatum 1 januari 2021. De eigen drinkwaterfabriek produceert drinkwater in grote herbruikbare flessen waardoor de invoer van kleine plastic flessen met drinkwater, veelal voor eenmalig gebruik, aanzienlijk verminderd is. Het streven naar meer zelfvoorzienendheid op verschillende niveaus (energie, drinkwater en voedsel) maakt Saba minder afhankelijk van import naar het eiland.

Sint Eustatius richt zich vooral op het op orde krijgen en houden van het afvalbeheer op het eiland waarbij tevens circulaire principes meegenomen zijn om verder te implementeren. Met ingang van 1 juni 2021 geldt een verbod voor het in de handel brengen van wegwerplastics op Sint Eustatius. Op Bonaire is sinds 1 juni 2022 een verbod voor het in de handel brengen van wegwerplastics. Met ingang van 1 augustus 2022 geldt dit verbod op Bonaire ook voor styrofoam maaltijdverpakkingen.

Vraag 2

Hoe ziet de afvalverwerking in de zelfstandige landen binnen het Koninkrijk er op dit moment uit? Hoeveel procent van het afval wordt er in de verschillende landen gestort, verbrand, gerecycled en hergebruikt?

Antwoord 2

Aruba, Curaçao en Sint Maarten hebben als zelfstandige landen binnen het Koninkrijk een autonome verantwoordelijkheid voor de totstandkoming van milieubeleid en zijn daarom voor afvalwetgeving en het bijbehorende afvalbeleid zelf verantwoordelijk.

Alle zelfstandige landen binnen het koninkrijk kennen vergelijkbare uitdagingen als het gaat om de verwerking van het afval. Het gebrek aan de juiste schaalgrootte, de relatieve isolatie van elk van de eilanden, de beperkte ruimte op elk van de eilanden om de afvalverwerking grondig aan te pakken en ook de kosten om het afval van de eilanden naar elders te transporteren maken het lastig. Vanuit die gemene deler kent elk eiland zijn eigen uitdagingen. Om deze basis op orde te krijgen is het noodzakelijk dat elk eiland een helder beeld heeft van een duurzame eindsituatie rond het afvalbeheer.

Daarvoor is het ook noodzakelijk dat elk eiland langdurig gaat monitoren welk afval waar ontstaat en wat er met het afval wordt gedaan. Totdat die monitor is opgezet zijn hooguit grove schattingen te geven van de huidige situatie.

Voor Sint Maarten is bekend dat elke inwoner ongeveer 3,5 kilogram afval (exclusief afval uit bouw- en sloopectiviteiten) per dag produceert. Daarmee staat het naar eigen zeggen in de top van afvalproducerende landen in Latijns-Amerika. Veruit het merendeel (93–99%) van het afval wordt gestort op een ongecontroleerde stortplaats. De huidige situatie voor Sint Maarten is tevens beschreven in het Waste Authority Report¹.

Voor Aruba is de huidige beleidsaanpak voor afvalbeheer beschreven in Aanpak afvalbeheer 2022–2025².

De beschikbare data voor Curaçao laten zien dat in 2022 in totaal 131.992 ton afval is geproduceerd, waarvan 123.579 ton is gestort op de stortplaats, 8.303 ton gerecycled en 110 ton is verbrand. Per dag produceerde elke inwoner 2,4 kilogram afval.³

Vraag 3

Wat doet die manier van afvalverwerking met de milieusituatie in de afzonderlijke gebieden van Caribisch Nederland?

¹ <https://nrpbxsm.org/wp-content/uploads/2024/10/Waste-Authority-Report.pdf>

² https://cdn.prod.website-files.com/620539497a55d42f05a76a59/657b8969333718149babfa39_Min%20TINO-Aanpak%20Afvalbeheer%202022-2025.pdf

³ <https://www.cbs.cw/environment>. Opgenomen cijfers x 1.000 kg.

Antwoord 3

Voor de BES-eilanden is de milieusituatie als volgt:

Op Sint Eustatius vormt het opgeslagen restafval een risico voor de bodem. Door het ontbreken van een correcte onderafdichting bestaat het risico dat verontreinigende stoffen uitlogen naar de bodem en daarmee uiteindelijk ook de zee. Verder is de huidige locatie voor het afvalbeheer op het eiland niet ideaal voor het efficiënt verbranden van het restafval. Bij te weinig wind kan er geen afval verbrand worden.

Door het nagenoeg volledig uitvoeren van al het recyclebaar en niet-recyclebaar afval vanaf Saba naar de Verenigde Staten blijft de lokale afvalverbranding beperkt tot een kleine hoeveelheid medisch afval. Het tot een minimum verminderen van afvalverbranding op Saba heeft een zeer positief effect gehad op de luchtkwaliteit.

Op Bonaire wordt nagenoeg alle restafval gestort op de stortplaats Lagun in beheer van de overheids-N.V. Selibon. Over de situatie bij Selibon/Lagun is de Kamer op 19 december 2024 schriftelijk geïnformeerd (beantwoording Kamervragen over het bericht «bewoners Bonaire geëvacueerd na grote brand bij de vuilstort»)». Ik verwijs tevens naar de reactie op uw verzoek de Kamer schriftelijk te informeren over de situatie bij Selibon te Bonaire.⁵

Vraag 4

Gelden de doelstellingen ten aanzien van de transitie naar de circulaire economie ook voor Caribisch Nederland? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Nee, de doelstellingen voor de transitie naar circulaire economie gelden op dit moment niet voor Caribisch Nederland. Bij het antwoord op vraag 1 is ingegaan op de doelstellingen en mijlpalen in het NMBP die bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Zodra die basis op orde is, kan de transitie naar de circulaire economie verder worden ingezet. De doelstellingen en maatregelen zoals geformuleerd in het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE)⁶ kunnen een inspiratiebron zijn voor de periode 2030–2050.

Vraag 5

Welke stappen neemt u om plasticvervuiling in Caribisch Nederland aan te pakken? En op welke manier kan Nederland helpen bij het tegengaan van plasticvervuiling in de zelfstandige landen binnen het Koninkrijk?

Antwoord 5

Caribisch Nederland is zich terdege bewust van de schadelijke gevolgen van het niet correct omgaan met de plasticvervuiling binnen de eigen eilanden. Daar is centrale sturing vanuit Europees Nederland niet voor nodig. Europees Nederland kan echter wel helpen bij het stroomlijnen en samenbrengen van de kennis die op verschillende plekken binnen het Koninkrijk aanwezig is. Het versterken van onderlinge samenwerkingsverbanden, ook met de zelfstandige landen binnen het Koninkrijk, kan bijdragen aan het tegengaan van plasticvervuiling en ook andere vormen van milieuvervuiling. Vanuit die regionale samenwerking is ook de efficiëntie van de verwerking van het plasticafval verder te vergroten.

Bij het antwoord op vraag 1 is het verbod op plastic voor eenmalig gebruik op Bonaire, Sint Eustatius en Saba al aan de orde geweest.

Vraag 6

Deelt u de mening dat het circulaire economiebeleid in het Caribische deel van Nederland een stuk minder vergaand is dan in Nederland zelf? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Ja.

⁴ 2024Z18137

⁵ Kamerbrief over situatie bij Selibon Bonaire: Kamerstukken 22 343, nr. 406

⁶ Bijlage bij Kamerstukken 32 852, nr. 225.

Vraag 7

Bent u bereid inzet te tonen om ook in de afzonderlijke delen van Caribisch Nederland recyclingcapaciteit te stimuleren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Sinds 2013 is de samenwerking tussen het openbaar lichaam Bonaire en het Ministerie van IenW gestart voor ondersteuning bij het uitvoeren van afvalbeleid op Bonaire. In 2016 is het afvalbeheerprogramma «Afvvalbeheer op Maat» (AOM) gestart. Via dit programma stelt het ministerie al jaren personele en financiële middelen ter beschikking om het afvalbeheer op Bonaire te verbeteren. Dit geldt ook voor ondersteuning bij afvalrecycling. Ook op Sint Eustatius en Saba wordt door het Ministerie van IenW ondersteuning gegeven bij het uitvoeren van het afvalbeleid. Met het in 2020 vaststellen van het Natuur- en milieubeleidsplan 2020–2030 (NMBP) zijn ook strategische langetermijndoelen voor het afvalbeheer afgesproken.

Vraag 8

Waarom gelden de huidige systemen van Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) alleen voor Europees Nederland?

Antwoord 8

Het gaat hier om Europese regels die gelden voor de Europese markt. Voor de autonome landen binnen het Koninkrijk wordt verwezen naar het antwoord op vraag 2.

Voor Caribisch Nederland ondersteunt het Ministerie van IenW bij het beleid en de bijbehorende wetgeving, een en ander conform de Wet Vrom BES. Zie ook het antwoord op vraag 7.

Vraag 9

Deelt u de mening dat het goed zou zijn om de UPV's uit te breiden naar Caribisch Nederland zodat producenten verantwoordelijk zijn voor het afval dat zij ook daar produceren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Nee, die mening wordt niet gedeeld. Een beslissing over de haalbaarheid van een uitbreiding van UPV naar Caribisch Nederland moet vooraf worden gegaan door onderzoek naar de consequenties en de gevolgen hiervan. UPV is een financiële en ook organisatorische verantwoordelijkheid voor het afvalbeheer van producten die in de handel worden gebracht. Het kan voordeel bieden als bij het in de handel brengen van een product de financiering van het afvalbeheer geborgd is. Een uitbreiding van UPV vergt echter dat er voor de betreffende UPV een onafhankelijke producentenorganisatie is die dit moet vormgeven. Dit is in het Koninkrijk enkel in Europees Nederland geregeld.

Bij een UPV worden producenten primair verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van afvalstoffen in plaats van bijvoorbeeld het bestuur op de eilanden. Gelet op de schaalgrootte en het inwoneraantal van de eilanden lijkt centrale regie door het bestuur eerder aan te bevelen boven uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Ook is de omvang van de markt op de eilanden beperkt, waardoor bijvoorbeeld een enkele importeur verantwoordelijk kan worden voor het afvalbeheer van één of meerdere producten. In plaats van een UPV kan ook worden gedacht aan inzet van andere beleidsinstrumenten zoals bijvoorbeeld het verplicht gescheiden inzamelen van specifieke afvalstromen of het instellen van een innameplicht voor winkels die bijvoorbeeld batterijen of elektrische apparaten verkopen.

Vraag 10

Bent u bereid om te beginnen met een onderzoek naar hoe de UPV voor wegwerpplastic uitgebreid kan worden naar Caribisch Nederland om plasticvervuiling te verminderen op de eilanden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Zoals bij eerdere vragen aangegeven ondersteunt het Ministerie van IenW Caribisch Nederland bij het ontwikkelen en uitvoeren van afvalbeleid. Ik ben bereid met die eilanden te onderzoeken hoe verdergegaan kan worden met

de acties die al ingesteld zijn om de plasticvervuiling verder te verminderen. De verwachting is alleen wel dat de UPV daar niet het best passende middel voor is.

Vraag 11

Kunt u deze vragen beantwoorden voor het commissiedebat over circulaire economie op 19 december?

Antwoord 11

De beantwoording van de vragen heeft afstemming geleverd met de eilanden. Hierdoor is het niet mogelijk gebleken om de vragen te beantwoorden voor het commissiedebat over circulaire economie op 19 december 2024.